

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI „NIE (TYLKO) PARTIA?
ORGANIZACJE SPOŁECZNE W POLSCE LUDOWEJ
1944–1989 – GENEZA, FUNKCJONOWANIE, ZNACZENIE” –
WARSZAWA, 9–10 VI 2016

W dniach 9–10 czerwca 2016 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki Przystanek Historia w Warszawie odbyła się w dwudniowa konferencja zatytułowana „Nie (tylko) Partia? Organizacje społeczne w Polsce Ludowej 1944–1989 – geneza, funkcjonowanie, znaczenie”, zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej (obecnie Oddziałowe Biuro Badań Historycznych). Jej przedmiotem była tematyka mało dotychczas rozpoznana w polskiej historiografii, czyli funkcjonowanie i znaczenie różnego rodzaju organizacji społecznych dość licznie działających w okresie PRL w formie zarejestrowanych oficjalnie towarzystw, stowarzyszeń, zrzeszeń, związków etc.

Przedmiotem obrad konferencji były organizacje działające zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i lokalne. Horyzont zainteresowań obejmował szeroki wachlarz problemów odnoszących się do aktywności stowarzyszeń w PRL. Podstawy prawne funkcjonowania stowarzyszeń w okresie stalinowskim obszernie omówił prof. Dariusz Jarosz. Silnie reprezentowane były tematy skupiające się wokół organizacji szczególnie bliskich kręgowi ówczesnych władz, jak Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej (Filip Gończyński-Jussis), Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich (Michał Przeperski) czy Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego (Jacek Herman). Swoje miejsce w obradach znalazły również stowarzyszenia orbitujące wokół ludzi władzy, choć formalnie realizujące cele niepolityczne, jak np. Polski Związek Żeglarski (Tadeusz Ruzikowski) czy Zrzeszenie Polski Związek Łowiecki (Miłosz Kościelniak-Marszał). Wkładem w badania nad strukturami stowarzyszeniowymi grupującymi kombatantów było przyjrzenie się aktywności Związku Bojowników o Wolność i Demokrację na poziomie centralnym (Dorota Gałaszewska-Chilczuk) oraz lokalnym (Andrzej Czyżewski).

Chrześcijański nurt stowarzyszeń omówiono na przykładzie stowarzyszenia PAX (Krzysztof Busse, Dominika Pasich). Organizacje kobiece reprezentował referat poświęcony Lidze Kobiet Polskich (Anna

Nowakowska-Wierzchoś). Poruszono również problematykę organizacji mniejszości narodowych: rosyjskiej (Adam Suławka), białoruskiej (Krzysztof Sychowicz) i cygańskiej (Piotr Krzyżanowski). Z kolei organizacjom ze środowiska sportowego – Polskiemu Komitetowi Olimpijskiemu oraz gdańskim strukturom Polskiego Związku Piłki Nożnej – przyjrzeni się odpowiednio: Artur Pasko i Karol Nawrocki. W toku obrad poruszono także tematykę organizacji zajmujących się dziećmi – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (Joanna Wisesler) i młodzieżą – Ochotnicze Hufce Pracy, Powszechna Organizacja „Służba Polsce” (Paweł Jackowski, Dariusz Gałaszewski). Udało się także przyrzeć funkcjonowaniu zupełnie lokalnych środowisk, takich jak organizacje społeczne na wrocławskich osiedlach (Agnieszka Fic). Przedstawiono również losy niektórych środowisk niszowych, jak choćby Towarzystwa Przyjaciół Pamiętnikarstwa (Paul Vickers) czy Polskiego Stowarzyszenia Miłośników Fantastyki (Aleksandra Wierchowaska).

Przedstawione podczas konferencji referaty zarysowały bogaty, a stąd interesujący obraz rzeczywistości funkcjonowania stowarzyszeń w PRL. Konferencja pokazała, że obejmowały one pokaźną część społeczeństwa i jego aktywności w Polsce „ludowej”. Tom z artykułami pokonferencyjnymi będzie wartościowym wkładem w rozwój badań historycznych nad historią społeczną PRL, której częścią były właśnie różne stowarzyszenia. Wydanie publikacji pokonferencyjnej planowane jest na drugą połowę 2017 roku.

Tadeusz Ruzikowski